

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

443
F146

n 36. 1827

Algemeen Register voor de Koninklijke Bibliotheek

3 1/2 123

443F146

AANLEIDING

TOT HET

PLAATSSEN

DER

Schei = en **B**inteeckens.

443 F 146

AANLEIDING

TOT HET

PLAATSEN

DER

Schei- en Binteekens,

DOOR

N. ANSLIJN, N. Z.

TE LEYDEN BIJ

D. du Mortier en Doon.

1827.

VOORBERIGT.

*M*eermalen en bij herhaling aangespoerd om iets over het plaatsen der Schei- en Zinteevens te leveren, ten einde daardoor, ten opzichte van dit onderwerp, in eene wezenlijke behoefte bij den Onderwijzer te voorzien, wage ik het mijnen medeonderwijzers deze Aanleiding aan te bieden. Of het mij hierdoor gelukt zij den geuiten wensch geheel te bevredigen, durf ik niet vooronderstellen; intusschen vleys ik mij, door deze Aanleiding, ten opzichte van het gebruik der Schei- en Zinteevens, iets meer bruikbaar geleverd te hebben dan wij tot heden bezaten. Uit den vorm van dit werkje blijkt genoegzaam, dat het niet opzettelijk bestemd is om den kinderen in handen gegeven te worden; de onderwijzer kan hen daaruit met de noodige regelen, overeenkomstig hunne vatbaarheid, bekend maken, en op het bord de gegevene voorbeelden ter toepassing doen dienen. Mocht men echter van het tegengestel-

de gevoelens zijn, en het noodig oordeelen den kinderen zelve deze Aanleiding in handen te geven, dan zal aan dezen wensch, door eene uitgave in kleiner formaat ten gebruike in de scholen, voldaan worden.

In den vorm, waarin deze Aanleiding verschijnt, is dezelve in het plan begrepen, hetwelk ik gevormd heb, om van tijd tot tijd, bij afzonderlijke stukken, een en ander gedeelte van het onderwijs te behandelen; zullende in voldoening hieraan spoedig eene Handleiding om den kinderen het lezen te leeren het licht zien.

HAARLEM,
den 1. Mei 1827.

N. ANSLIJN, N. Z.

BLAD.

B L A D W I J Z E R.

INLEIDING.	Bl.	1.
VAN DE SCHEITEEKENS.	—	3.
1. <i>De comma.</i>	—	—
2. <i>Het comma punt.</i>	—	27.
3. <i>Het dubbele punt.</i>	—	32.
4. <i>Het punt.</i>	—	37.
VAN DE ZINTEEKENS.	—	39.
1. <i>Verwonderings- of uitroepsteeken.</i>	—	40.
2. <i>Vraagsteeken.</i>	—	44.
3. <i>Aandachtsteeken of lange streep.</i>	—	45.
4. <i>Beletselsteeken.</i>	—	48.
5. <i>Tuschenstellingsteeken.</i>	—	49.
6. <i>Aanhalingsteeken.</i>	—	51.
7. <i>Afdeelingsteeken, paragraaf.</i>	—	52.
8. <i>Koppelsteeken.</i>	—	—
9. <i>Afkortingsteeken.</i>	—	53.
		10.

10. <i>Deelteeken.</i>	. . . . .	Bl.	54.
11. <i>Omgebogen toon.</i>	. . . . .	—	—
12. <i>Scherpe toon.</i>	. . . . .	—	—
13. <i>Zware toon.</i>	. . . . .	—	55.
VOORBEELDEN TER TOEPASSING VAN AL			
DE GEGEVENE REGELEN.	. . . . .	—	—

AAN.

A A N L E I D I N G

T O T H E T

P L A A T S E N

D E R

SCHEI- EN ZINTEEKENS.

De ZINSCHIEDING (*punctuatie*) bestaat in het plaatsen van zekere teekens, waardoor de volzinnen, en derzelve deelen, behoort van elkander onderscheiden worden. Deze teekens dragen gezamenlijk den naam van *Scheiteekens*.

De grondslag, waarop in het algemeen het plaatsen der scheiteekens rust, ligt in de redeneerkunstige verdeeling der volzinnen zelve, en wordt nader bepaald door de schikking der woorden, zoo als deze in de *woordvoeging* wordt aangewezen. Wat men door de redeneerkunstige verdeeling der volzinnen te verstaan hebbe, vindt men in mijne *Aan-*

A

lei-

leiding tot de Nederduitſche Spraakkunst. De woordſchikking zelve maakt een onderwerp uit der *woordvoeging*. Deze beide onderwerpen, die wij als bekend moeten vooronderſtellen, laten zich hier niet afzonderlijk behandelen; echter zullen wij daarvan ter plaatſe, waar dit ter opheldering noodig mogt zijn, het noodige gebruik maken.

Sommige dezer teekens dienen enkel om de volzinnen van elkander te ſcheiden, of om eene meerdere of mindere ſcheiding tuſſchen de deelen van eenen volzin te maken, en dragen daarom den naam van SCHEITTEKENS.

Anderen dienen hoofdzakelijk om onze wijze van voorſtellen, hetzij als vraag, hetzij als uitroep en dergelijke, aan te wijzen; en deze heet men ZINTEKENS.

De meest gebruikelijke teekens zijn :

I. SCHEITTEKENS.

- (,) De *comma*.
- (;) Het *comma punt*.
- (:) Het *dubbele punt*.
- (.) Het *punt*.

II. ZINTEKENS.

- (!) *Verwonderings- of uitroepsteeken.*
- (?) *Vraagsteeken.*
- (—) *Aandachtsteeken, of lange ſtreep.*
- (.....) *Beleiſteeken.*
- (( )) *Tuſſchenſtellingsteeken.*

(„)

- („) *Marahalingsteeken.*
- (S) *Afbeeldingsteeken, paragraaf.*
- (-) *Koppelsteeken.*
- (?) *Afkeeringsteeken.*
- (..) *Doelsteeken.*
- (°) *Gingebogen-toon.*
- (†) *Scherpe toon.*
- (*) *Zwarte toon.*

I.

V A N D E

S C H E I T E E K E N S.

I. D E C O M M A.

De *comma* dient niet alleen tot scheiding van de deelen van een voorstel, maar ook tot scheiding van de voorstellen zelve in eenen zamengestelden volzin. Door dezelve, wordt de kortste rust aangeduid. Naardien de *comma*, even als andere schei-teekens, eene scheiding aanwijst, zoo kan dezelve in geenen deele de plaats van het samenbindend voegwoord EN vervangen.

Wij zullen het plaatsen der teekenen zoo veel mogelijk door voldoende regelen aanwijzen; en, waar het noodig mogt zijn, deze regelen nader verklaren.

Men onderscheidt in onze taal voornamelijk drie woordschikkingen: de *verhalende*, *vragende*, en *verbindende*.

De *verhalende* woordschikking wordt dus genoemd, omdat men dezelve doorgaans in verhalen bezigt. Soms wordt deze ook de *natuurlijke* geheeten. Hierin staat eerst het onderwerp; dan volgt het gezegde, met of zonder koppelwoord, en dan het voorwerp, indien het gezegde dit vordert. De bepalingen volgen op die deelen van het voorstel, waartoe zij de naaste betrekking hebben; b. v.: *De GLANS der zon OVERTREFT verre den GLANS van het fraaiste goud.*

De *vragende* woordschikking, bezigt men bij het doen van vragen; b. v.: *Beveeligt de arbeidzaamheid ons voor veel kwaads?*

De *verbindende* woordschikking komt voor in zamengefelde voorstellen, wanneer de deelen door eenig betrekkingwoord zamen verbonden zijn; b. v.: *Hij zegt mij, dat hij u gezien heeft.*

In niet zamengefelde voorstellen, wanneer deze tot de *verhalende* of *vragende* woordschikking behooren, kan er geene scheiding plaats hebben, omdat de deelen onafscheidbaar in eene natuurlijke orde op elkander volgen.

1. REGEL. *Bij de verhalende en vragende woord-
schikking, heeft er, in het enkelvoudig voor-
stel, geene scheiding plaats.*

V O O R B E E L D E N .

De aarde is rond.

De zon schijnt.

De vader bemint den zoon.

De goedheid van God is grenzeloos.

De sterkte van den olifant overtreft verre
de sterkte van andere dieren.

Is de aarde rond?

Schijnt de zon?

Bemint de vader den zoon?

Is de goedheid van God grenzeloos?

Overtreft de sterkte van den olifant verre de
sterkte van andere dieren?

Somtijds, wijkt men van de verhalende woord-
schikking af, in zoo verre dit de opeenvolging
der deelen van een voorstel betreft, en plaatst een
ondergeschikt deel van het voorstel voor het onder-
werp. Dit geschiedt om meer bepaald de opmerk-
zaamheid op een ander deel te vestigen, of om het
voorgestelde meerderen nadruk of meerdere levendigheid
te geven. Bij dergelijke omzetting, scheidt men het
voorgeplaatste deel door eene *comma* van de vol-
gende.

2. **REGEL.** *Wanneer in een voorstel de deelen verplaatst worden, zoodat het gezegde, het voorwerp of de bepaling voorop gaat, dan scheidt men deze voorgeplaatste deelen door eene comma van de volgende.*

VOORBEELDEN.

(Zonder omzetting.)

A. is met B. naar Amerika vertrokken.

(Met omzetting.)

Met B., is A. naar Amerika vertrokken.

Naar Amerika, is A. met B. vertrokken.

Vertrokken, is A. met B. naar Amerika.

(Zonder omzetting.)

De tuinman heeft gisteren middag de boomen gefnoeid.

(Met omzetting.)

Gisteren middag, heeft de tuinman de boomen gefnoeid.

Gefnoeid, heeft de tuinman gisteren middag de boomen.

De boomen, heeft de tuinman gisteren middag gefnoeid.

(Zon-

(*Zonder omzetting.*)

Willem leert met de grootſte vlijt zijne les.

(*Met omzetting.*)

Met de grootſte vlijt, leert Willem zijne les.
Zijne les, leert Willem met de grootſte vlijt.

(*Zonder omzetting.*)

Sommige wilden eten het vleesch zonder zout.

(*Met omzetting.*)

Zonder zout, eten sommige wilden het vleesch.
Het vleesch, eten sommige wilden zonder zout.

Wanneer deze omzetting plaats heeft in voorſtellen, die slechts uit weinige woorden bestaan, of als daardoor een voorſtel te zeer gefnipperd mogt worden, dan kan men, ten aanzien van dezen regel, eene uitzondering maken, en de *comma* weglaten.

Alle voorſtellen, in verband met andere voorkomende, onverschillig of dezelve met een voegwoord beginnen, of niet, nemen, ten minste, eene *comma* voor zich.

3. REGEL. *De voorstellen, in verband met andere voorkomende, het zij dezelve een voegwoord voor zich hebben of niet, nemen, ten minste, eene comma voor zich.*

Uit dezen regel volgt, dat alle voegwoorden, tot verband der voorstellen dienende, ten minste, door eene *comma* gescheiden worden.

1.) *Met voegwoorden.*

V O O R B E E L D E N .

a. *Koppelende voegwoorden.*

De oudste geschiedenissen zijn, met uitzondering van enkele brokken, verloren, *en* schijnen, *noch* oordeelkundig, *noch* nauwkeurig, *noch* met staatkundigen geest opgesteld te zijn.

NAUSIKAÄ beval den vreemdeling de badplaats aan te duiden, *en* het fleschje met olie, *benevens* een van de fijne gewaden voor hem aldaar neder te leggen.

Hij niet alleen, *ook* gij zult mij vergezellen, *mitsgaders* uw broeder.

Kom van uwe verkeerdheid terug — *nog* bemin ik u, *nog* wil ik u helpen.

Gij hebt aan mijne eerste bede gehoor gegeven, *insgelijks* zult gij ook de tweede vervullen.

Ik zeg het u, *nevens* hem heb ik niemand.

b. *Schik-*

b. *Schikking van verdeeling makende voegwoorden.*

De orde, welke ik mij in de volgende lessen voorgesteld heb, is deze: *eerst* zullen wij over de zelfstandige naamwoorden spreken, *daarna* over de bijvoegelijke naamwoorden, *vervolgens* over de werkwoorden, *verder* over de bijwoorden, *en* andere reedeeelen.

c. *Schiftende of onderscheidende voegwoorden.*

Is het wijsheid, of kracht van geest, of adeldom der ziel, uit menschenvrees God te trotseren?

Hij bezit, *noch* deugd, *noch* verstand.

Gij zult hem niet overtuigen, *het* zij gij andere bewijzen aanvoert, of u duidelijker verklaart.

d. *Redegevende voegwoorden.*

Ik volg Gods geboden, *want* zij zijn wijs en goed.

Hij bemint de matigheid, *omdat* deze voor ziel en ligchaam noodzakelijk is.

God weet wat mij nuttig is, *daarom* zal ik mij geduldig aan zijnen wil onderwerpen.

Ik zal het doen, *vermits* gij het zoo begeert.

Leef braaf, *alzo* kunt gij uwe verhevene bestemming bereiken.

Ik ben gezond, *derhalve* heb ik genee-
genesmiddelen noodig.

Ik heb die zaak zoo behandeld, *maar-
dien* ik niet anders kon handelen.

Zie hier de reden, *waarom* ik niet bij
u gekomen ben.

Zoo staan de zaken, *weshalve* gij moet
toegeven.

De deugd wordt niet altijd gekend, *na-
demaal* zij zich dikwijls verbergt.

Ik verklaar u, *dat* ik het niet begeer.

e. *Toegevende voegwoorden.*

Het weder is schoon, *doch* de wind is
koud.

Zijn ligchaam bukt onder den last des
ouderdoms, *maar* niet zijn geest.

Als het zoo is, *dan* hebt gij het regt
aan uwe zijde.

Hij is steeds vergenoegd, *offchoon* hij
arm is.

Ik geloof u, *hoewel* ik niet overtuigd
ben.

Hij zal zich op den bestemden tijd bij
u laten vinden, *niet tegenstaande* het hem
moeijelijk valt.

Ik bewonder zijn gedrag, *hoezeer* het
mij aan moed ontbreekt om hem na te
volgen.

f. *Te-*

f. *Tegenpraak uitsluitende voegwoorden.*

A. leeft afgezonderd, *echter* is hij geen vijand van geoorloofde vernaken.

Willem bezoekt Pieter dikwijls, *nogtans* is hij zijn vriend niet.

Ik heb thans geen geld, *niet te min* zal ik trachten u te helpen.

Hoezeer gij geen' lust hebt, *toch* zult gij mij moeten vergezellen.

Gij moogt bedenkingen maken zoo veel gij wilt, *evenwel* is het noodzakelijk.

g. *Voorwaardelijke voegwoorden.*

Men is niet deugdzaam, *indien* men dit slechts schijnen wil.

Ik zal bij u komen, *zoo* mijn vader het mij wil toestaan.

Ik zal geduldig wachten, *als* het zoo zijn moet.

Ik wil gaarne alles doen om u te behagen, *mits* het geen kwaad zij.

Gij hebt gelijk, *voor zoe verre* de zaak mij betreft.

Gij handelt wel, *bij aldien* gij van de zaak wel onderrigt zijt.

h. *Oorzakelijke voegwoorden.*

Ik zal vlijtig werken, *ten einde* in staat te geraken om mijn eigen brood te verdienen.

Be-

Betracht steeds uw' pligt, *opdat* het u wel ga.

i. *Uitzonderende voegwoorden.*

Ik zal mij alles getroosten, *behalve* het verlies van uwe achting.

Alles verandert, *uitgenomen* God.

Ik heb dat boek geheel gelezen, *uitgezonderd* de laatste afdeeling.

Ik zend u hiernevens alle boeken terug, *behoudens* die, welke gij mij geschonken hebt.

2.) *Zonder voegwoorden.*

V O O R B E L D E N .

Verstand en eigenliefde zijn twee onverzoonlijke vijanden, twee ijverzuchtige medevrijers om de heerschappij over ons hart, zij leggen hunne wapenen niet eer neder, enz.

Ware grootmoedigheid is meer dan wellevendheid, meer dan opregtheid, meer dan eer, meer dan regtvaardigheid, omdat deze allen slechts pligten zijn.

Het is niet genoeg groote hoedanigheden te bezitten, men moet daarvan weten gebruik te maken.

Hij stond hem zijn verzoek toe, *bedingende* daarbij enz.

Door

Door het tegenwoordig deelwoord *bedingende*, valt hier het voegwoord *en* weg, anders zoude het zijn: EN *bedong daarbij*, enz.

Dikwijls gebruikt men een geheel voorftel ter bepaling van het onderwerp of het voorwerp, en verbindt dit door middel van eenig betrekkelijk voornaamwoord. Zulk een voorftel draagt den naam van *tusfchenszin*. — Dezen naam, geeft men ook aan tusfchenvoegfels, die met geen betrekkelijk woord aanvangen.

4. REGEL. *Elke tusfchenszin wordt voor en achter door eene comma gefcheiden.*

Deze regel fluit ook dien in, dat alle betrekkelijke voornaamwoorden eene *comma* voor zich nemen.

VOORBEELDEN.

Vriendfchap, *die een einde kan nemen*, was nimmer ware vriendfchap.

Neem elk vrolijk uur, *hetwelk God u fchenkt*, met dankbaarheid aan.

Hij, *die aan eenen waardigen iets geeft*, heeft door het geven eene weldaad ontvangen.

Perfonen, *die eerbied verdienen*, zullen dien vinden, zonder denzelven te eifchen.

Lieden, *die gaarne in de geheimen van anderen indringen*, kunnen niet vertrouwd worden.

Het

Het land, *waarin men geboren en op-
gevoed is*, noemt men het vaderland.

De zee, *waardoor de oude wereld van
de nieuwe gescheiden wordt*, draagt den
naam van Oceaan.

*Onzeer geen' mensch, die met ongeluk
overladen is.*

*Eik uur, waarin men kwada doet, is
een uur des nachts; elke minuut, waarin
men goed doet, een tijd des heils.*

*Hij is niet vrij, die zijne begeerte niet
in bedwang heeft.*

Onder boven gegevene voorbeelden, zijn er twee,
waarin de tusschenzin achter aankomt; doch dit
maakt geene verandering in den regel, die ook wil,
dat men voor elk betrekkelijk voornaamwoord een
scheidschen ~~zal~~ plaatsen.

-
5. REGEL. *Als twee of meer bijvoegelijke naam-
woorden achter een zelfstandig naamwoord ko-
men, en, met bijvoeging van het weggelaten
koppelwoord, een op zich zelf staand voorstel
uitmaken, dan plaatst men voor en achter de-
se woorden een comma.*

VOORBEELDEN.

*Een boom, hoog en lommetrijk, be-
schaduwet zijne nederige woning.*

*Toegevendheid, prijzenswaardig en nood-
zakelijk inderdaad, moet in geene zwak-
heid ontaarden. Een*

Een vriend, *opregt, naauwgezet, en hulpvaardig*, mag met regt als eene zeldzaamheid beschouwd worden.

Dat is: een boom, *hoog en sommerrijk zijnde*, enz.; of, een boom, *die hoog en sommerrijk is*, enz. — Toegevendheid, *inderdaad prijzenswaardig en noodzakelijk zijnde*, enz.; of, toegevendheid, *die inderdaad prijzenswaardig en noodzakelijk is*, enz. — Een vriend, *opregt, naauwgezet, en hulpvaardig zijnde*, enz.; of, een vriend, *die opregt, naauwgezet, en hulpvaardig is*, enz.

6. REGEL. *Bepalingen, die door bijvoeging van het koppelwoord zich tot een voorstel laten vormen, of die, door het daarbij uitgedrukte koppelwoord, reeds een voorstel uitmaken, scheidt men door comma's van het overige van den volzin.*

V O O R B E E L D E N .

Een vorst, *door deugd en verstand befluurd*, strekt zijnen onderdanen ten zegen.

Een mensch, *in ondeugil verzonken*, is een beklagenswaardig schefsel.

Hij beschouwde den helderen hemel, *bezuid met vonkelende sterren*, en gevoelde zijne nietigheid.

Aanzien, *alleen van rijkdom ontleend zijnde*, heeft geene wezenlijke waarde.

Dat

Dat is: *door deugd en verstand bestuurd zijnde; — in ondeugd verzonken zijnde; — bezaaid zijnde met vonkelende sterren, enz.*

Bepalingen, die niet tot de beide voorgaande regelen kunnen gebragt worden, scheidt men niet, dan in die gevallen, welke in den 2. REGEL vermeld zijn. Wanneer echter bij uitgebreide bepalingen, de volzin te lang mogt zijn om in eenen adem gelezen te worden, dan zou men eene uitzondering kunnen maken, en sluiten zulk eene bepaling tussehen *comma's*; b. v.: *De zoon van een kundig en werkzaam vader kan, door onkunde en traagheid, geenszins de voetstappen drukken van zulk eenen achtingswaardigen voorganger.* Volgens den I. REGEL, dulden de leden van dit voorstel geene scheiding; doch om de lengte van het voorstel, zou men hier van gezegde uitzondering gebruik kunnen maken, en plaatsen de bepaling, *door onkunde en traagheid*, tussehen *comma's*. Intussehen moet men met dergelijke scheiding spaarzaam zijn, want door te veel te scheiden, wordt de zin van het voorgestelde niet duidelijker; en de lezing wordt daardoor ook niet gemakkelijk gemaakt.

De *comma* dient niet alleet om de voorstellen, maar ook om de deelen derzelve van elkander te scheiden, wanneer deze deelen al of niet door voegwoorden zamen verbonden zijn.

Ten aanzien van de koppelende voegwoorden, lijdt dit eenige uitzondering; doch deze zullen wij door gepaste regelen nader aanwijzen.

7. REGEL. *Wanneer bij de koppeling van woorden een zekere onderscheiding noodig is, dan geschiedt dit door de comma.*

Deze onderscheiding kan plaats hebben:

a. *Bij drie of meer onderwerpen.*

VOORBEELDEN.

De *leeuw*, de *tijger*, en de *wolf* zijn roofdieren.

Appelen, *peren*, *kersen*, en *pruimen* wasfen aan de boomten.

Het zamenbindend voegwoord EN kan, zoo als wij reeds gezegd hebben, nimmer de plaats van de *comma* vervangen, omdat zamenbinden en scheiden juist tegen elkander overgestelde denkbeelden zijn — derhalve moet de *comma* zoo wel voor het woordje EN, als tusschen de andere woorden, geplaatst worden. In de laatst gegevene voorbeelden, ziet men duidelijk, dat de daarin voorkomende onderwerpen zeer van elkander onderscheiden zijn, en ook zoodanig dienen voorgesteld te worden, offchoon zij, zamen verbonden, tot een en hetzelfde gezegde behooren, — en deze onderscheiding wordt door de *comma* aangewezen. Zoo wel als nu deze scheiding b. v. tusschen de woorden *leeuw* en *tijger* noodig is, zoo wordt dezelve ook vereischt tusschen *tijger* en *wolf*, of men verbindt het laatste met de eerste, en de onderscheiding van het laatste denkbeeld valt

B

weg.

weg. De *contra* tusschen de woorden *leeuw* en *tijger* vervangt dus het voegwoord *en* *niet*, want dit is, om eene onangename hethaling te vermijden, weggelaten, zoo als in zoo vele gevallen plaats heeft; anders zoude men moeten zeggen: *de leeuw, en de tijger, en de wolf zijn roofdieren.*

b. *Bij drie of meer voorwerpen.*

VOORBEELDEN.

De kleermaker heeft voor hem *rok, broek, en vest* gemaakt.

In Amerika, vindt men *platina, goud, zilver, en andere metalen.*

Onder onze zivervisken, telt men: *snook, haars, karpers, wal, post, en voron.*

Ik heb noch *tijd, noch lust, noch geduld* om mij met hen bezig te houden.

Uit dit laatste voorbeeld, ziet men, dat deze regel ook bij meerdere koppelsde voegwoorden van toepassing is.

Dit is onze bijvoeglijke naamwoorden.

VOORBEELDEN.

De *almachtige, wijze, en liefderijke* Schepster zongt voor alle zijne schepselen.

Men heeft *witte, blaauwe, en roode* hyacinthen.

De

De hond is leerszaam, waakzaam, en trouw.

De kleur, die gij bedoekt, is noch wit, noch zwart, noch rood.

d. *Drie of meer werkwoorden.*

VOORBEELDEN.

De vrouwen naaijen, borduren, en breken.

De bloem ontluikt, bloeit, en verwelkt.

De landman ploegt, zaait, en oogst.

De dieren plagen, zaaijen, noch planten.

e. *Drie of meer bepalingen.*

VOORBEELDEN.

Een braaf mensch handelt bedachtzaam, bedaard, en billyk.

Een goed kind leert vlytig, oplettend, en met lust.

Hij erkent openhartig, met gevoel, en dankbaar de weldaden, welke hij ontvangen heeft.

8. REGEL. *Wanneer in een voorstel hetzelfde woord herhaald wordt, dan scheidt men deze beide woorden door eene comma van elkander.*

V O O R B E E L D E N .

*Kan, kan ik u gelooven?
Denk, denk wat gij zegt!
Beef, beef ongelakkige! gij zult uwe
regtmatige straf niet ontloopen.*

Uitzonderingen op de gegevene regelen.

9. REGEL. *Wanneer twee bijvoegelyke naamwoorden gekoppeld (dat is: door eenig koppelend voegwoord zamèn verbonden) voor of achter het zelfstandig naamwoord komen, dan worden dezelve niet gescheiden.*

V O O R B E E L D E N .

Een braaf en verstandig mensch verdient alle achting.

Een wijs en almachtig Wezen houdt alles in stand.

Pieter is vlijtig en gehoorzaam.

Willem is altijd traag en verdrietig.

Het huis is hoog noch laag.

10. RE-

XIX. REGEL. Wanneer twee zelfstandige naamwoorden gekoppeld tot een gezegde behooren, dan heeft er geene scheiding plaats.

VOORBEELDEN.

De timmerman en de metfelaar werken aan het dak.

Jan en Piet gaan te zamen naar school.
Keetje en Mietje zijn leerzaam.
Hebben de regen en de wind ook schade veroorzaakt?

Rijkdom noch eer kunnen hem bekooren.

XXI. REGEL. Wanneer twee gezegden tot hetzelfde onderwerp behooren, dan heeft er geene scheiding plaats.

VOORBEELDEN.

De jongen leest en schrijft.

Het kind is naarstig en oplettend.

Hebben de kinderen gelezen en geschreven?

12. REGEL. *Wanneer twee voorwerpen gekoppeld tot één gezegde behooren, dan scheldt men slechts niet.*

VOORBEELDEN.

De koopman verkoopt *linnen* en *katoen*.

De vader roept zijnen zoon en zijne dochter.

13. REGEL. *Als twee bepalingen gekoppeld tot hetzelfde werkwoord behooren, dan worden de beide niet gescheiden.*

VOORBEELDEN.

Het kind leert *naarfig* en *oplettend*.

Zij hebben *met-sorg* en *vlijt* hun werk verrigt.

De roos behoort ons door *hete kleur* en door *haren geur*.

De moeder zorgt *liefdienstig* en *overmoeid* voor hare kinderen.

VOORBEELDEN.

14. REGEL. *Als twee bijvoegelijke naamwoorden zonder koppeling bij een zelfstandig naamwoord komen, en het eerste ter bepaling van het tweede dient, dan plaatst men geene comma tuschen deze bijvoegelijke naamwoorden.*

Zoo zegt men b. v. de *helder schijnende zon*.
Hier wordt door het woord *helder* geene hoedanigheid

heid van de *zand* maar wel van het *zand* beeld *schijnende* aangeduid, zoodat de *hoednigheid* *schijnende* door het woord *helden* nader bepaald wordt.

VOORBEELDEN.

De *zachte* vloeiende beek bevochtigt het veld.

De *edel* denkende man handelt *billijk*.

Hij is *innig* verblijd.

Het gift van de *ratelslang* is *sterk* werkend.

15. REGEL. Wanneer twee bijwoorden ongekoppeld bij een werkwoord komen, zoodat het eerste ter bepaling van het tweede dient, dan heeft er geene scheiding tusſchen deze bijwoorden plaats.

VOORBEELDEN.

Het kind leert *zeer* *vlijtig* zijne les.

B. leeft *zeer* *gelukkig*.

Een ſlecht mensch maakt zich *onbeschrijfelijk* *ongelukkig*.

16. REGEL. Twee voegwoorden, bij elkander geplaatst, nemen geene comma tusſchen zich.

VOORBEELDEN.

Ik geloof het, *want* zoo het anders was, of *indien* gij beter *wist*, dan zoudt gij het niet gezegd hebben.

Komt hij, dan is het wel, *maar als* hij niet komt —

Ik houd mijn woord; *indien echter* het tegendeel mogt blijken, *of bij aldien* men mij misleid mogt hebben, dan reken ik mij tot niets verplicht.

Zwart is geen wit, *en in zoo verre* hebt gij gelijk.

-
17. REGEL. *Voegwoorden, die derzeiver plaats hebben tusſchen de leden van een voorſtel, worden niet geſcheiden.*

VOORBEELDEN.

Het zou mij *echter* aangenaam zijn, zoo hij zich hier *ook* liet vinden.

Gij moet het niet alleen zeggen, maar gij moet het *ook* doen.

Hij moet *toch* komen.

-
18. REGEL. *De woordeſjes ALS en DAN, wanneer dezelve ter vergelijking gebezigd worden, en slechts de deelen van een voorſtel zamen verbinden, nemen geene comma voor zich.*

VOORBEELDEN.

Het konijn is bijna zoo groot *als* de haas.

Het paard is grooter *dan* de koe.

Deugd

Duigd is meer waard *dan* schatten.
Hij kan niet anders handelen *dan* hij
gehandeld heeft.

Jan is zoo groot *als* Pieter, doch hij
is grooter *dan* Willem.

19. REGEL. *Als het woordje ALS met de woord-
jes GELIJK of EVEN ZOO kan verwisfeld wor-
den, en slechts tot verband dient van de deelen
van een voorstel, dan neemt het geene
comma voor zich.*

V O O R B E E L D E N .

Zij bloeit *als* eene roos. (Dat is: *ge-
lijk* eene roos.)

Ons leven op aarde is *als* eene pleister-
plaats op reis.

Het leven is *als* een droom — geluk-
kig, die uit denzelfden vrolijk ontwaken mag.

20. REGEL. *Het voegwoord OM, bij de onbe-
paalde wijs van een werkwoord, neemt geene
comma voor zich, wanneer deze onbepaalde
wijs tot bepaling van een ander woord dient.*

De onbepaalde wijs der werkwoorden, kan men
niet anders dan als *bepaling* aanmerken, en derhalve

kan hierbij geene scheiding plaats hebben, omdat, volgens den 1. REEGL, de bepaling zich niet van het bepaald wordende laat afzonderen. Ervan zijn uitgesonderd die gevallen, welke tot den 4. REGEL behooren.

VOORBEELDEN.

Mien eet *om* te leven, doch men leeft niet *om* te eten.

De lust zal mij geenszins bekruipe *om* zijn voorbeeld te volgen. (Dat is: bekruipe *om* te volgen.)

De zucht *om* onze kennis te volmaken is ons ingeschapen. (Dat is: de zucht *om* te volmaken — en dus is *om* te volmaken bepaling van het onderwerp.)

Onze aanhoudende pogingen *om* wijzer en beter te worden bewijzen, dat wij voor een beter leven bestemd zijn. (Dat is: pogingen *om* te worden wijzer en beter.)

---

21. REGEL. De schiftende of onderscheidende voegwoorden, *zalschen* de deelen van een voorstel gevoegd, nemen geene comma voor zich.

Daar het reeds in den aard der voegwoorden ligt te scheiden, zoo is er geene scheiding door eene comma noodig.

VOOR-

VOORBEELDEN.

Jan of Piet zal u de boodschap brengen.
 Het weder is ons thans niet gunstig;
 want het regent of waait.

Breng mij de oude of de nieuwe boeken.
 Deugd noch verstand heeft bij hem een-
 ge waarde.

Ik heb geenen vriend dan u.

Ten slotte van het tot dus verre gezegde, moe-
 ten wij nog doen opmerken, dat men dikwijls een
 of ander woord verzwijgt. In dergelijke gevallen,
 plaatst men de scheidekens als of zulke woorden
 niet weggelaten waren; b. v.: *Als die tijd komt,*
 (DAN) *zal ik u zien.* — *Wie de deugd bemint,*
 (DIE) *zal enz.*

2. HET COMMA PUNT.

Het *comma punt* vervangt de plaats van de *com-*
ma in zulke zamengestelde volzinnen, die door za-
 menbinding van enkele voorstellen ontstaan zijn, ten
 einde daarin eene meerdere scheiding tuschen de
 voorstellen zelven te maken. Het gebruik van het-
 zelve hangt voornamelijk van de meerdere of min-
 dere zamengesteldheid der volzinnen af; en hetgene
 in het eene geval door het *comma punt* gescheiden
 wordt, vordert in het andere slechts de *comma*.

De

De meeste zamengestelde volzinnen bestaan uit twee voorname voorstellen of deelen, waarvan het eerste het *voorzindeel*, het andere het *nazindeel* genoemd wordt. Het eerste bevat de *oorzaak* of den *grond*, en het tweede de *werking* of het *gevolg*; b. v.: *God is onze vader; daarom moeten wij hem gehoorzamen.*

Dikwijls echter gaat het *nazindeel* voor het *voorzindeel*, waardoor eerst de werking en dan de oorzaak of de grond genoemd wordt; b. v.: *hij ergert zich over den hoogmoed van anderen; dewijl hij zelf hoogmoedig is.* Volgens eerstgenoemde orde, zouden de deelen van dezen volzin aldus te staan komen: *hij is zelf hoogmoedig; daarom ergert hij zich aan den hoogmoed van anderen.*

Is het *nazindeel* tot opheldering van het *voorzindeel* noodig, zoodat het eerste zonder het laatste niet verstaanbaar is, dan noemt men zulk een *nazindeel* **VOLSTREKT**. Is het van dien aard, dat het kan weggelaten worden, zonder de verstaanbaarheid van het *voorzindeel* te verminderen, dan heet men het **BETREKKELIJK**. Tot de eerste soort behoort: *konde men op aarde reeds de volmaaktheid bereiken; dan zou de hoop op een beter leven voor ons niet bestaan.* Tot de tweede brengt men: *hij leeft steeds vergenoegd; want hij is met zijn deel tevreden.*

Niet altijd echter staat het *voorzindeel* tot het *nazindeel* in betrekking als *oorzaak* tot *uitwerking*. Dikwijls, is een volgend voorstel slechts voortzetting van een onderwerp, dat in een voorgaand voorstel is aangevangen; b. v.: *zij allen zijn Gods gezin; Hij kent elk hunner, gelijk de schaapherder zijne kud-*

*kudde kent; zij bidden tot Hem in verschillende ta-
len, doch Hij verstaat hen allen; Hij hoort hen
allen; Hij draagt voor allen zorg, enz.* Bevat
een zamengefelde volzin een' of meer tufchenzin-
nen, dan draagt dezelve den naam van *Periode*;
b. v.: *A. heeft den brief, waarmede ik hem belast
had, op den bepaalden tijd bezorgd.*

Na deze voorafgaande ophelderingen, zal het niet
moettelijk zijn de volgende regelen te verftaan en
toe te paffen.

29. **REGEL.** *In elk zamengefeld voorfel, dat
uit een voorzindeel en een nazindeel beftaat,
laat zich het eerste van het laafte door een
comma punt fcheiden.*

Hieronder moeten echter niet verftaan worden zul-
ke volzinnen, waarin het voorzindeel of nazindeel
uit meer leden beftaat, die reeds door bovenge-
noemd teeken gefcheiden zijn — Hiervan fpreken
wij nader.

Dikwijls begint het tweede lid van zulke voor-
ftellen met een der redegevende of toegevende voeg-
woorden *dewijl, overmits, alfo, derhalve, maar,
doch,* enz.

V O O R B E E L D E N .

Wij gebruiken den nacht om te fla-
pen; *dewijl* God dien tot rust beftemd
heeft.

lk

Ik moet de taak, welke God mij opgelegd heeft, nauwkeurig volbrengen; *naar dien* Hij mij daartoe de ternagens geschonken heeft.

Waardier wten kostelijken geest, en voed dien met waarheid en kennis; *want* hij komt van God, en is geschapen naar zijn beeld.

Vrees den HEER, en gij aan Hem gewijden; *want* niets ontbreekt hem, die Hem vreezen.

Beklaag u nooit, dat gij niemand gevonden hebt, die den naam van mensch verdient; *meer draag zorg, dat men in u een' mensch vindt.*

De matige geniet slechts zoo veel voedsel als tot onderhoud zijns lichaams en zijner krachten noodig is; *de onmatige, daarentegen, laat zich door zijne zinnelijke begeerten verleiden om meer te gebruiken dan hem dienstig is.*

29. REGEL. *Wanneer twee of meer voorstellen, waarvan de deelen deels reeds door commissie gescheiden zijn, tot eenen volzin behooren, en de volgende slechts eene voortzetting zijn van het onderwerp, waarmede het eerste voorstel aanvangt, dan scheidt men zulke voorstellen door een comma punt van elkander.*

V O O R B E E L D E N .

Deze aarde heeft eene verscheidenheid van be-

bewoners; de zee, de lucht, de oppervlakte van den grond wemelen van gedierten, verscheiden van aard, grootte, en vermogen; een zeer klein gedeelte van dezelve te kennen, heet wijs te zijn onder de zonen der menschen.

Een statige boom groeide op de vlakte; zijne takken waren met loof bedekt, en prijkten met schoone vruchten; verre breidden zich zijne bogen uit, en gaven een verkwikkelijk lommer; de stam was gelijk aan eene sterke zuil, en de wortels als bogtige houvasten.

De gouden schijf der zon is gezonken achter de heuvelen; de heldere glansen verdwijnen van den westelijken hemel, en de avondschaduw valt haastig om mij heen.

Van denugd en regt, zal ik zingen, voor U, HEER! de sinen loeren. Verstandig wil ik handelen, onberispelijk van weg, zoo menigwerf Gij tot mij komt; ik wil wandelen opregt van gemoed, in het binnenste mijns huizes.

Uit.

Uitsondering.

24. REGEL. *Wanneer in het nazindeel het onderwerp niet herhaald wordt, dan gebruikt men, in plaats van het comma punt, de comma.*

V O O R B E E L D E N .

Ik wilde u bezoeken, maar trof u niet te huis.

3. H E T D U B B E L E P U N T .

Het dubbele punt wordt in de meest zamengestelde volzinnen gebruikt, wanneer, namelijk, het voorzindeel of nazindeel uit meerdere voorstellen bestaat, die door een *comma punt* van elkander gescheiden zijn. Het vervangt zoo de plaats van het laatstgenoemde teeken. Regelen moeten de bijzondere gevallen, waarin men dit teeken bezigt, nader ophelderen.

25. REGEL. *Wanneer het voorzindeel of nazindeel uit meer leden bestaat, die door een comma punt van elkander gescheiden zijn, dan gebruikt men, ter scheiding van het voorzindeel van het nazindeel, het dubbele punt.*

V O O R B E E L D E N .

TIBERIUS veranderde de krijgstucht, alsmede de Stadhouders in de gewesten, niet
zoo

zoo dikwijls, als men wel denken zou; het viel hem moeilijk tot de keuze van anderen te besluiten: hij vreesde misnegen te wekken; en eindelijk waren mannen van zekere jaren hem minder verdacht dan de driftige jeugd.

De oude Patriciërs hadden weinig invloed; zij werden gevreesd, gehaat, verdeld; de Plebejers, wier partijwoede den eersten CESAR boven de wetten verhef, waren niet meer: de veldheeren, wier vaders de CESARS hadden ten zetel verheven, die zelve hun rijk uitbreidden of verdedigden, hield men uit vrees en naijver ver van de hand.

De Almagtige, wij kunnen Hem niet vinden: hoog van vermogen, oneindig in recht en gerechtigheid; Hij zal niet antwoorden!

Neen; Gij zijt geen God, die lust heeft aan ontrouw; de booswicht kan bij U niet toeven: geen trotschaards stellen zich voor uw gezigt; Gij haat alle onregtplegers.

Zoo zullen, die op U vertrouwen, zich eeuwiglijk verblijden; zij zullen juichen, dat Gij hen beveiligt; en huppelen van vreugd, die uwen naam beminnen: want Gij, HEER! zegent den regtvaardigen; Gij omringt hem met uwe gunst als met een beukelaar.

Uit de voorbeelden, die wij tot heden, betreffende het gebruik van het *comma punt* en het *dubbele punt*, gegeven hebben, blijkt genoegzaam, dat de plaatsing derzelve van de meerdere of mindere zamengesteldheid der volzinnen afhangt, zoodat wij daardoor niet aangetoond hebben, waar men deze teekens *moet*, maar waar men dezelve *kan* plaatsen. In minder zamengestelde volzinnen, vervangt het *comma punt* de plaats van het *dubbele punt*; en in mindere zamenstelling, bezigt men de *comma* in plaats van het *comma punt*: grootendeels hangt dit van de vorming van den stijl af.

26. REGEL. *Het dubbele punt plaatst men, wanneer men eenig voorstel aankondigt.*

V O O R B E E L D E N .

Na oplettend alles aangehoord te hebben, zeide hij: gij hebt gelijk; ik zal naar uwen raad handelen.

Toen antwoordde Job, en zeide: hoe hebt Gij den krachteloozen geholpen! en bijstand verleend aan den arm zonder magt!

En Job voer nog voort zijne dichtspreuk op te heffen, en zeide: och, ware ik nog als in de maanden van ouds; als in de dagen toen God mij behoedde!

Uit.

Uitzondering.

27. REGEL. *Wordt bovengenoemde inleiding eerst gemaakt, nadat men reeds eenige der aangehaalde woorden geplaatst heeft, dan gebruik men de comma.*

VOORBEELDEN.

Ga heen, zeide hij, en doe alzoo.

Vergun mij u te zeggen, hernam hij, dat gij de zaak niet verstaat.

Nu, zeide ik, ik heb niets meer te zeggen.

28. REGEL. *Wanneer men de woorden van eenen anderen Schrijver aanhaalt, plaatst men voor die aanhaling het dubbele punt.*

VOORBEELDEN.

BECKER zegt, in zijne *Algemeene Geschiedenis*, II. Deel, bl. 61: „Terwijl men zich in *Pérsie* met deze toerusting bezig hield, enz.”

SALOMO, tot de kinderen sprekende, zegt: „verwerf u wijsheid, verwerf verstand!”

OVIDIUS zegt: „zoekt gij te behagen, vergeet dan u zelve.”

29. **REGEL.** *Zal men eenige personen of zaken optellen, dan plaatst men daarvoor het dubbele punt.*

V O O R B E E L D E N .

In de 16. eeuw, leefde de volgende merkwaardige personen: LUTHER, ZWINGLIUS, CALVIN, KAREL de V. enz.

Hiernevens ontvangt gij: een boek papier, een bos pennen, en een pennemes,

30. **REGEL.** *Voor een regstreeksche vrdag, wanneer die met eenig voorafgaand gedeelte van een volzin verbonden wordt, plaatst men het dubbele punt.*

V O O R B E E L D E N .

Wanneer u alles naar wensch gaat: zult gij daardoor gelukkig zijn?

Eigenzinnigheid bederft dikwijls den besten aanleg: wilt gij dan uw eigen geluk verwoesten?

Deugd alleen maakt ons gelukkig: wat kiest gij derhalve?

Uit.

Uitzondering.

31. REGEL. *Bij eene verhalende vraag, valt het dubbele punt weg.*

V O O R B E E D E N.

Hij vroeg mij, of ik u reeds gesproken had.
Toen ik laatst mijn pennemes zocht, en men mij vroeg wat ik hebben wilde, antwoordde ik: enz.

4. H E T P U N T.

Het *punt* gebruikt men tot sluiting van eiken volzin; dat is: tot sluiting van elk voorstel, waarin hetgene van het onderwerp gezegd wordt, met het onderwerp, een geheel uitmaakt, en dus eenen duidelijken zin geeft. Zulk een volzin nu kan lang of kort, en min of meer zamengesteld zijn, al nadat de verschillende vorming van den stijl dit vordert. Wat men door vorming van den stijl te verstaan hebbe, behoort niet tot ons onderwerp; echter moeten wij zeggen, dat men geenert volzin kan hebben, waarin niet een onderwerp met deszelfs gezegde voorkomt.

32. RECEL. *Elken volzin, sluit men met een punt.*

V O O R B E E L D E N .

De hemel is helder.

De maan schijnt.

De sterren flonkeren aan den hemel,

De natuur fiert het veld met de schoonste bloemen.

De goedgeoede God zorgt liefderijk voor alle zijne schepselen.

Personen, die zich zelven iets laten voorstaan, wanneer men hen als voorbeelden aanmerkt, moeten in zich zelven zien, waken, en vreezen.

God schiep alle dingen, de zon om te regelen den dag, de maan om te schijnen bij nacht.

De zon is heerlijk, maar Hij, die de zon gemaakt heeft, is heerlijker dan zij. Het oog aanschouwt Hem niet, want zijn glans is te schitterend om te kunnen verdragen. Hij ziet in alle donkere plaatsen, bij nacht zoo wel als bij dag, en het licht van zijn aangezicht is over al zijne werken.

Wat, zult gij antwoorden, als men vraagt: kent gij uwe les al? Neen.

In dit laatste voorbeeld, maakt het woordje ~~een~~ eenen volzin op zich zelven uit, offchoon daarin noch onderwerp, noch gezegde te bespeuren is. Bij dit

dit woordje is blijkbaar het antwoord, dat uit de vraag kenbaar is, verzwegen, zoodat de bloote ontkepping genoeg was; anders zoude het zijn: *ik ken mijne les niet.*

33. REGEL. *Alle verkortingen, sluit men met een punt.*

V O O R B E E L D E N .

Zoo schrijft men, in plaats van:

En zoo voort — enz.

Laatst ledan — l. l.

Dat is — d. i.

Januarij — Jan.

Den eersten Mei — den 1. Mei.

Zevende Hoofdstuk — 7. Hoofdstuk.

Bij voorbeeld — b. v.

I I .

V A N D E

Z I N T E E K E N S .

De *zintekens* hebben dit met de *scheitekens* gemeen, dat zij eene scheiding aanduiden; doch zij bepalen daarenboven de wijze van voorstellen, en

zijn daardoor van de reeds behandelde onderscheiden. Hiertoe behooren voornamelijk het *verwonderings-teeken*, het *vraagteeken*, het *aandachtsteeken*, het *beltsfelteeken*, de *tuschenstelling*, en het *aanhalingsteeken*. Andere teekens, die wij onder deze afdeeling gebragt hebben, behooren voorzeker niet regstreeks onder bovengenoemde bepaling — echter moeten zij hier eene plaats vinden.

I. HET VERWONDERINGS- OF UITROEPTEEKEN.

Dit teeken gebruikt men achter uitdrukkingen, die zekere stemverheffing vorderen, of die eenen sterken of levendigen hartstogt uitdrukken.

34. **REGEL.** *Men plaatst het uitroepsteeken achter elke aanspraak, die aan het hoofd van eene rede, of aan het begin van een voorstel staat.*

VOORBEELDEN.

Geachte Hoorders!

Het oogmerk onzer bijeenkomst, enz.

Mijn Heer!

Ik neem de vrijheid, enz.

Kinderen! wij zullen heden eene nieuwere les beginnen.

Oneindige! door wien alles bestaat, enz.

Mijn

Mijne waarden! ik spreek thans tot u voor de laatste maal.

Vrienden! laat ons geen tijd verliezen.

Uitzondering.

35. REGEL. *De aanspraak niet vooropgaande, kan de comma de plaats van het uitroepteken vervangen.*

VOORBEELDEN.

Denkt niet, mijne hoorders, dat ik in staat ben, enz.

De tegenpoed, mijn vriend, maakt menschen.

36. REGEL. *Achter de tuschenwerpsels, wanneer deze alleen staan, plaatst men een uitroepteken.*

VOORBEELDEN.

Acht! — dat eenmaal zweegt mij zoo zwaar op het hart.

Helaas! — zeide hij, en zweeg.

Foel! moet ik dit van u beleven?

Kort daarop, wettten wijsgewekt door het-geroep: help! help! brand! brand!

Hij sloeg de handen te zamen, en uitte
niets dan een verwonderend, of
Och! kunt gij mij niet helpen?
Ik ben, helaas! zeer ongelukkig.
Durft gij die—staande houden? wee!
booswicht!

—

Uitspreking

37. REGEL. Wanneer het tusschenwepfel slechts
tot inleiding dient, dan plaatst men daar
achter slechts eene comma, en het uitrooptee-
ken kan komen achter het geheele voorzelsel

V.O.O.R.B.E.E.L.D.E.N.

Ach, welk een smart! — Och, red mij
uit het gevaar!
O, wat is hij verheugd!

38. REGEL. Naar het overige, plaatst men het
uitroopteeken achter elke hartstogtelijke rede,
vooral wanneer deze met eenige verheffing of
met eene hevige uitbarsting gepaard gaat.

V.O.O.R.B.E.E.L.D.E.N.

Dat de wolken U loven, o God! de vol-
ken al uw zinnig! U loven — Dat God
ons

ons zegene! en al des aardrijks einde Hem vreezen!

Hoor, o God! mijne stem, als ik klage; behoed mijn leven voor des vijands schrik! — Verberg mij voor der boozen heimelijken raad, voor de woede der onrechtplegers!

O, hoe gevoel ik, dat mijn hart aan het uwe vermocht is, Willem! Het scheurt zich, het scheurt zich van u af! God zegene u, Willem! God zegene u, mijn beste! Nu, tot wederziens! Vaarwel, voor eeuwig wel!

— Godverheffing! zaligheid! voor sterfelijken hier onbevattelijke zaligheid! eindeloos voortfroomend, eindeloos vermeerderd! alles overstijgende, behalve haren oorsprong; God! — God! —

Maar dat de dood, gedrogt! voor eeuwig u ontvlugte!

— Dat u 't heelal verachte! uw trouwste vriend u schuw!

— Elk onderdaan u vloek! zelfs de afgrond voor u gruw!

En dat in al die ramp, uw ziel de hoop nog derve!

— Dat ik dit zie, ontmenschte! en dan — van wellust sterfe!

HET VRAAGTEEK

De naam van dit teeken duidt reeds deszelfs gebruik aan.

39. **REGEL.** *Het vraagteeken plaatst men achter elke reghreekſche vraag.*

VOORBEELDEN,

Nu zeg ik tot God: „mijn Rotsſteen! waarom hebt Gij mij vergeten? waarom ga ik in rouwgewaad, bij mijns vijands verdrukking?”

Maar wie is de herder van den herder? Wie draagt er zörg voor hem? Wie geleidt hem op het pad, dat hij gaan moet? Als hij afdwaalt, wie brengt hem terug? — God is de herder van den ſchaapherder. —

Waarmede zal ik mij verontſchuldigen? — Mag ik hopen? — maar neen: wie zal mij vrijſpreken, als mijn geweten mij beſchuldigt?

— Waar ben ik? Wat gevoel ik? Gevoelen? neen! gevoelt men, als men hope loos, voor altijd, altijd hope loos is? o, mijn vriend! kunt gij u dien toestand verbeelden? —

Uit-

Uitzondering.

40. REGEL. *In verhalende vragen, gebruikt men geen vraagteeken.*

VOORBEELDEN.

Toen ik onlangs onzen vriend M. ontmoette, en hem vroeg, wat hem deerde, antwoordde hij: niets.

Vraag hem, uit mijnen naam, of wij op zijne tegenwoordigheid mogen rekenen.

3. HET AANDACHTSTEEKEN.

Het *aandachtsteeken* duidt eene langere rust aan, en wordt tot verschillende einden gebezigd.

41. REGEL. *Men plaats het aandachtsteeken, wanneer men den lezer langer tot het reeds gezegde wil bepalen.*

VOORBEELDEN.

God is oneindig, wijs, en goed — waarom zouden wij dan vreezen?

God sprak: er zij licht! — en er was licht,

Be-

Bemin God boven al, en uwe naasten als u zelve — zie daar in weinige woorden den hoofdinhoud van alle onze pligten.

42. REGEL. *Men gebruik het aandachtsteeken, wanneer men het volgende boven het voorgaande wil doen uitkomen.*

V O O R B E E L D E N .
Geene kennis is moeilijker te verwerven dan die — van zich zelve.
Het grootste ongeluk voor den mensch is — een kwaad geweten.

43. REGEL. *Als er een of meer woorden uitgelaten zijn, wijst men deze uitlating aan door het aandachtsteeken.*

V O O R B E E L D E N .
De oude geschiedenis begint met — en eindigt met —

44. RE-

44. **REGEL.** *Wij men eene onverwachte wending in eene rede aanwijzen, dan gebruikt men daartoe het aandachtsteeken.*

VOORBEELDEN.

Ga naar mijnen vriend, en zeg hem —
maar laat ik u eerst zeggen, dat enz.

Ik weet nog, eenen raad, maar — ach,
gij luistert niet naar mij!
— en echter gevoel ik — zoo gij nu
mijn lot niet verneemt, verneemt gij het
in eeuwigheid van mij niet.

45. **REGEL.** *Eene afgebrokene rede wordt mede door het aandachtsteeken aangewezen.*

VOORBEELDEN.

Ik gevoel — den dood genaken — waar-
wel — dierbare — vaar — eeuwig —
wel.

Het hart — klopt mij van — angst —
ik kan — naauwelijks tot — mij zel-
ven — komen.

46. RE-

46. REGEL. *Ter insluiting van eene tusfchenstelling, kan men zich ook van het aandachts-teeken bedienen.*

VOORBEELDEN.

En inderdaad — waarom zou ik het ont-
kennen — hij verdient alle achtung en liefde.

In het jaar — den juiststen tijd, ben ik
vergeten — heeft er in A eene aanstekende
ziekte gewoed.

4. HET BELETSSELTEEKEN.

Het *belatsfelteeken* wijst eene uitlating aan, daar-
door veroorzaakt wordende, dat de spreker door
aandoening verhinderd wordt voort te gaan, of in
de rede gevallen wordt. Doorgaans komt hetzelfde
in hartstogtelijke stukken voor.

47. REGEL. *Het belatsfelteeken plaatst men daar,
waar de spreker door aandoening zijne rede
niet vervolgen kan, of in de rede gevallen wordt.*

VOORBEELDEN.

Ik draag mijn lot geduldig — maar mij-
ne moeder! . . . . mijne dierbare, onschul-
dige moeder . . . . helaas! waarom deelt zij
in mijne straf?

Welk

Welk eene koddige wending, geeft hij aan alle zijne uitdrukkingen! Bij den anderen is alles even droog, even.....

— Ook moet ik nu toch niet verre meer van onze bestemde plek zijn. — *Emilia!*.... lieve *Emilia!*... neen, zij is er niet; hoe angstig wordt mijn hart!.... *Emilia!*.... wist ik nu maar, dat zij hare woning niet verlaten had! —

Vaarwel.... mijn moeder! ras.... vindt gij mij bij hem weer!...

Ja, zaalge schim! ik volg.... ontziak mij, aardfche kluister!....

Toef.... dierbze!.... een oogenblik.... God lof! mijn oog wordt duister.

O.... mijn.... voor de eeuwigheid.... nu mijn Jedidia!....

---

3. HET TUSCHENSTELLINGSTEEKEN.

Het *tuschenstellingsteeken* dient om woorden of voorstellen in te sluiten, die tot het wel verstaan van den zin niet noodzakelijk zijn, of gevoegelijk, zonder de duideljkheid te benadeelen, ergens anders konden geplaatst worden. Dat in de meeste gevallen dergelijke tuschenstellingen het kenmerk zijn van eenen gebrekkigen stijl, is algemeen bekend.

48. REGEL. *Elke tuschenstelling wordt door het tuschenstellingsteeken ingesloten.*

Deze tuschenstelling kan bestaan :

a. *in geheele voorstellen.*

V O O R B E E L D E N .

De eerste foort, namelijk de naamwoorden, hebben of zelfstandigheden (of wel hetgene men als zoodanig beschouwt) of hoedanigheden van eenige zelfstandigheid (of het daarvoor gehoudene en daarvoor doorgaande), tot voorwerp.

Hij vloekte (wie ijst niet bij dit verhaal?) zijnen braven Vader.

---

b. *in kunstbenamingen, enz.*

V O O R B E E L D E N .

De maskers der gaasvliegen (*hemerobius*) verdelgen eene menigte bladluizen.

De meikever (*melolontha vulgaris*) kan veel schade veroorzaken.

De rekenkunde (*arithmetica*) is eene der noodzakelijkste wetenschappen.

c. *in*

e. *in woorden, door de vertalers ingelascht.*

V O O R B E E L D E N.

Mijn oog zal zijn op de getrouwen des lands, om met mij te zitten (*in mijnen raad*); enz.

Want (*mijne*) weinige jaren zijn haast voorbij; en ik ga den weg, van waar ik niet wederkeere!

6. HET AANHALINGSTEEKEN.

Men gebruikt het *aanhalingsteeken* om de woorden, die men van anderen overneemt, aan te wijzen. Hiertoe plaatst men dit teeken alleen voor en achter de overgenomene woorden, of ook voor elken regel, die tot deze aanhaling behoort.

49. REGEL. *De woorden van anderen overnemen-
de, wijst men die aan door het aanhalings-
teeken.*

V O O R B E E L D E N.

EPICETUS zegt: „wanneer gij eene rol overneemt, waarvoor gij niet zijt opgewassen, zoo speelt gij die niet alleen
D 2 slecht,

flecht, maar verzuimt intuschen eene andere, die gij volmaakt goed spelen kondt."

Betreffende het van buiten leeren van zedespreeken, zegt GARVE ergens: „Eene „ enkele zedekundige spreuk, welke een „ mensch mischien van zijne jeugd af aan „ heeft van buiten geweten, is, wanneer „ zij zich eenmaal door de eene of andere gebeurtenis van zijn eigen leven als „ onwederprekelijk wár aan hem vertoond „ heeft, van dien tijd af dikwijls van meer „ invloed op de verbetering van zijn hart „ geweest, dan te voren geheele boekdeelen over de zedekunde, wier grondbeginselen hij alleen met het verstand „ begrepen heeft.”

---

7. HET AFDEELINGSTEKEN.

Het *afdeelingsteeken* (*paragaaf*) dient om zekere afdeelingen in een geschrift aan te wijzen, wordende dan, met een bijgevoegd getalmerk, aan het hoofd dier afdeelingen geplaatst; b. v. §. 1. — §. 2. enz.

---

8. HET KOPPELSTEKEN.

Het *koppelsteeken* dient om zamengestelde woorden, die geene gewone zamenstelling uitmaken, aan el-

elkander te verbinden; b. v. *het Engelsch en Hollandsch leger*, enz. Ook gebruikt men het bij twee en meer zamengefelde woorden, wanneer deze door een koppelend voegwoord verbonden worden, om de lastige herhaling van een en hetzelfde eindwoord te ontwijken; b. v.: *geld- en eerzucht*, (dat is: *geldzucht* en *eeرزucht*) — *kaas-, graan-, en bloemmarkt* (dat is: *kaasmarkt*, *graanmarkt*, en *bloemmarkt*). Deze koppeling is alleen gebruikelijk bij woorden, en niet bij uitgangen; zoodat men niet schrijven moet: *goed- en wijsheid; eer- en deugdzaam*, enz. Voorts plaats men dit teeken achter de woorden, die men aan het einde van eenen regel moet afbreken, ten einde daarmede het overige gedeelte van het woord, waarmede de volgende regel aanvangt, te verbinden.

9. HET AFKORTINGSTEEKEN.

Het *afkortingsteeken*, gebruikt men ter plaatse, waar men letters van de woorden heeft weg gelalen; b. v.: *'t huis* in plaats van *het huis*; *'s avonds* in plaats van *des avonds*; *t' huis* in plaats van *te huis*; *aan mijn' vriend* in plaats van *aan mijnen vriend*; *'t geen* in plaats van *hetgeen*; *een'ge* in plaats van *eenige*, enz. Dit teeken wordt meest in verzen gebruikt, waar men aan maat gebonden is; in onrijm, zijn deze afkortingen niet noodzakelijk, en moeten dus spaarzaam gebruikt worden.

---

 10. HET DEELTEEKEN.

Het *deelteeken* wordt gebruikt om klinkletters van elkander te scheiden, die anders bij de uitpraak in een zouden vloeijen; b. v.: *geëerd*; *poëzij*; *beduiden*; *naäpen*, enz. Komen er klinkerletters bij elkander, die geenen zamengestelden klank in onze taal uitmaken, dan is bovengenoemd teeken overtoellig, zoo als in *geogd*, *geoord*, en dergelijke.

---

11. OMGEBOGEN TOON.

Dit teeken wordt gebruikt om twee lettergrepen, waartusfchen men de medeklinkers weg laat, zamen te vereenigen; b. v.: *welr* van *weder*; *daän* van *daden*; *goän* van *goden*, enz. Ook dit teeken wordt meest in verzen gebruikt.

---

12. SCHERPE TOON.

Den *schermen toon*, plaatst men boven zulke klinkletters, die ter onderscheiding of nadrukshalve eenen scherpen toon vorderen; b. v.: *Genade en majesteit gaan zijne schreden véér*; — *vergum mij ééne gunst*; — *door ééne enkele daad*, enz. — Ook in vreemde namen; b. v.: NIOBÉ, CYBELÉ, enz.

13. ZWA-

13. ZWARE TOON.

Dit teeken gebruikt men, wanneer een woord ter onderscheiding of nadrukshalve eenen zwaren toon vereischt; b. v.: *hij heeft het wél gemaakt*, enz.

V O O R B E E L D E N

TER TOEPASSING VAN

AL DE GEGEVENE REGELEN.

In de volgende voorbeelden, wijzen de tuschengevoegde getalmerken de hiervoren gegebene regels aan. Hetgene ter opheldering noodig mogt zijn, vindt men onder de voorbeelden zelve.

KAMBIJES vereenigde met den veroveringszuchtigen geest zijns vaders eene woeste (12) en wreede inborst, (a) een karakter, (a) dat zich op den troon van zulke voltrekt (14) onbepaalde monarchien al ligtelijk ontwikkelt. (32) Hij had het ontwerp gevormd (b) de veroveringen, (c) door zijnen vader bevochteti, (c) met het rijk (9) en bloeiend

D 4

Egyp-

Egypte te vergrooten, (3) door welks koning AMASIS (d) hij zich in persoon beledigd achtte. (32) Een verrader uit het Griekſche leger, (4) met name PHANES, (4) liep tot hem over, (3) en wees hem een' gemakkelijken weg ſuit *Azie* naar *Egypte* door de Arabiſche woestijn. (32)

K. F. BECKER.

Ophelderingen.

(a) 6. *Regel.* Dat wil zeggen: *een karakter zijnde of hetwelk een karakter is.*

(b) 20. *Regel.* Dat is: *gevormd om te vergrooten de veroveringen enz.*

(c) 6. *Regel.* Dat is: *door zijnen vader bevochten zijnde, of welke door zijnen vader enz.*

(d) 2. *Regel.* In de verhalende woordſchikking is dit zonder omzetting: *hij achtte zich in persoon door den koning van Egypte enz.*

ALEXIS, (a) vader van PETER, (a) had dezelfs ondernemingen voorbereid. (32) Hij voerde de poſterijen in, (3) leide eenige fabrieken aan: (b) de *Czarin* ging in inlandſche ſtoffen gekleed; (23) de Rusſen leerden in zijnen tijd [(c) in de plaats van op kagchels] (c) in bedden te ſlapen, (32) Hij verbood
kalſs.

kalfsvleesch te eten, (3) omdat de kalveren tijd zouden hebben (20) om op te groeijen. (32) De uitvoer van koren (13) en was verminderde, (3) omdat het binpenlandsch vertier daarvan rees; (23) men voerde geen bier (12) en brandewijn meer uit vreemde landen in; (23) de kerken; (4) die bij de toemende bevolking ook vermeerderden, (4) hadden meer was noodig. (32) Ook glasfabrieken, (2) rigte ALEXIS op, (3) en deed ijzermijnen opsporen. (32)

J. VON MÜLLER.

Ophelderingen.

(a) 6. *Regel.* Dat is: *vader van Peter zijnde.*

(b) 25. *Regel.* Hier wordt het uitwerkfel vermeld, zoo dat men hier het nazindeel heeft.

(c) 48. *Regel.* Namelijk, als men dit als een tuschenvoegfel van den Vertaler moet beschouwen, anders heeft men hier alleen door comma's in te sluiten.

De Batavieren waren kloeke, (7) sterk (14) gespierde lieden, (a) met blaauwe oogen (13) en een woest gelaat; (b) gehard tegen koude (13) en hette, (7) jagt (13) en oorlog; (c) dragende eene beestenvacht, (d) om het

lijf gellingerd; (23) zijnde die vrouwen niet van de mannen onderscheiden, (e) dan door eenen linnen hoofddoek met purperverwige strepen, (6) bedekkende rosachtige of (21) gele haren, (6) op het hoofd opgebonden. (32) Zij waren beroemd wegens hunne schranderheid, (7) openhartigheid, (7) kuischheid, (7) goe-de trouw, (7) en herbergzaamheid. (32) Eene ras (14) en (9) nieuw (14) opgeflogen houten hut maakte de woning uit, (4) waarin het gezin leefde, en (3) de noodzakelijkste kunsten verrichtte. (32).

MARTINET.

Ophelderingen.

(a) Het volgende als bepaling aan het voorgaande verbonden wordende, behoort hier geen scheiteeken te staan.

(b) 6. *Regel.* *Gehard zijnde*, enz. in dat geval zou hier een comma moeten staan, omdat het onderwerp niet herhaald wordt.

(c) 24. *Regel.* Om dezelfde reden.

(d) 6. *Regel.* Wanneer men daaronder verstaat: *om het lijf gellingerd zijnde*; doch behoort het als bepaling bij het voorgaande, dan is er geen scheiteeken noodig.

(e) 18. *Regel.* Hier geen comma, ten ware men het volgende als tusschenzin beschouwde, dat in deze zamenstelling geene plaats kan hebben.

Zoo

Zoo immer een koning, (4) (bij het begin zijner regering, (4) niet op rozen gerust heeft, (3) het was zekerlijk de nieuwe koning van *Holland*. (32) Gehaat, (a) ja verfoeid door een volk, (4) dat hem in taal, (7) zeden, (7) en godsdienst vreemd was, (4) zelf zonder eerezucht, (b) en vooral afkeerig van de moeilijke koningspligten; (23) zwakkelijk van ligchaam, (c) en (16) toch tegen wil (13) en dank (2) belast met de regering eens lands, (4) waar de nood der gelidmidde- len, (4) het gevolg van den kwijnenden (21) of vernietigden handel, (4) ten top was geklommen: (25) Zie daar den toestand van **LODEWIJK NAPOLEON!** (38).

V. KAMPEN.

Ophelderingen.

(a) 6. Regel. *Gehaat zijnde, ja verfoeid zijnde, enz.*

(b) 6. Regel. *Zelf zonder eerezucht zijnde.*

(c) 6. Regel. *Zwakkelijk van ligchaam zijnde, enz.*

Wanneer ik zeg: (26) de *Nederlander* is over het geheel bedeed met eene goede mate van

van gezond verstand, (3) en van juiste oordeelkunde; (23) hij is uit zijnen aard schrandder, (7) vernuftig; (23) hij heeft eenen bijzonderen aanleg tot diep (9) en geregeld denken; (23) hij kan in alle vakken van wetenschap aanmerkelijke vorderingen maken; (23) hij bezit eenen onderzoekenden (9) en onvermoeid (14) werkzamen geest; (23) hij dringt gaarne door tot eene volkomene bevatting, (a) en bemint in ieder vak meer *Solide* (18) dan schitterende kundigheden; (25) dan zeg ik inderdaad eene waarheid, (3) maar die zoo dikwijls herhaald, (b) zoo geheel onbestemd is, (4) dat men dezelve bijna even regtmatig op den *Chinees* (18) als op den *Nederlander* zoude kunnen toepassen. (32).

OCKERSE.

Ophelderingen.

(a) 3. *Regel*, of de 24. omdat het onderwerp niet herhaald wordt.

(b) 3. *Regel*. Omdat in het voorgaande voorstel het woordje *is* verzwegen wordt.

In *Polen*, (2) maakten de zweedsche wapenen een' sterken voortgang: (25) de koning (10) en de koningin namen de wijk naar *Silicie*; (23) waarop de meeste landschappen zich aan den koning van *Zweeden* onderwierpen. (32)

Dani-

Dantsig was de eenige stad, (4) die de poorten voor den overwinnaar gesloten hield, (3) en een beleg afwachtte. (32) De staten hadden te veel belangs bij de vrijheid der Oostzee (2) om deze uitgestrekte vermeersteringen met een onverschillig oog te aanschouwen. (32) Zij besloten (20) eene vloot derwaarts te zenden, (4) tot beveiliging van den koophandel, (4) zonder zich te storen aan de vertogen van den Zweedschen Resident. (32).

CERISIER.

Ophelderingen.

(2) 20. *Regel.* Als bepaling blijft hier de comma weg; anders geldt hier de 3. *Regel.*

COLUMBUS was ten volle bewust van den haghelijken toestand, (4) waarin hij zich bevond. (32) Hij had, (2) met het uiterste verdriet, (2) gezien de heillooze uitwerking van onkunde (13) en vrees (20) om de genegenheid zijner vlotelingen van hem te verwijderen, (3) en ontdekte nu, (3) dat het misnoegen tot eenen openbaren opstand stond uit te barsten. (32) Hij geliet zich (19) als (16) of hij geheel onkundig ware van alle hunne raadslagen. (32) Niet tegenstaande zijne ontroering (13) en bekommerdheid, (2) ver-

1) vertoonde hij zich bedwaard, (3) als iemand,
 2) (6) wel te vreden over den reeds gemaakten
 3) voortgang, (6) en vertrouwde op eenen geluk-
 4) kigen uitflag. (32):

ROBERTSON.

Ophelderingen.

(1) 6. *Regel.* Hier behoorde eigenlijk
 (geene scheiding plaats te hebben, doch zonde-
 der die, wordt de zinsnede te lang.

1) In heb reeds aangemerkt, (3) dat een uits-
 2) voerige Rijk vele lange perioden heeft; (22)
 3) een beknopt schrijver zal integendeel meer korte
 4) zinnen bezigen. (32) Hieruit, (2) moet
 5) men (17) echter niet besluiten, (3) dat lange
 6) (21) of korte zinnen de eigenlijke ken-
 7) merken van de eene (9) en andere manier
 8) uitmaken. (32) Het is zeer mogelijk, (3)
 9) dat iemand in het schrijven altijd korte zinnen
 10) gebruikt, (3) en (16) nogtans ten uiterste
 11) langwijdig is; (23) wanneer hij namelijk eenen
 12) kleinen voorraad van gedachten door verscheidene
 13) zulke zinnen verspreidt. (32) SENECA is hier-
 14) van een merkwaardig voorbeeld. (32) De kort-
 15) heid (10) en scherpzinnigheid van zijne spreuk-
 16) ken kan hem in den eersten opslag vrij be-
 17) knoopt doen schijnen; (22) dan het is geheel
 18) anders met hem gelegen. (32) Hij vergiet de-
 zelf-

zelfde gedachte verscheidene malen in eenen anderen vorm; (23) hij wil dezelve dikwijls voor nieuw doen doorgaan, (3) met slechts eene andere wending daaraan te geven. (34).

BLAIR.

In alle menschelijke zaken, (27) zegt CICERO, (27) grenst de verveling zoo na aan het hoogste vermaak, (3) dat men zich niet behoeft te verwonderen, (3) dat zulks (17) ook in de welsprekendheid plaats heeft. (32) Het lezen van dichters (10) en redenaars kan ons genoeg overtuigen, (3) dat geen dichtstuk (21) of redevoering, (4) welke onafgebroken kunst (12) en zwier vertoont, (4) hoe fraai ook de kleuren zijn, (4) waarmede dezelve zijn afgezet, (4) ons langen tijd kan vermaken. (32) Ik mag (17) daarom wel lijden, (3) dat men ons wegens de gepastheid (13) en voortreffelijkheid der uitdrukking, (4) zoo vaak men wil, (4) zijn welgevallen betoone; (22) maar ik hoore niet gaarne de luidruchtige toejuching: (26) hoe fraai! (38) hoe geestig! (38) dikwijls herhalen. (32)

BLAIR.

Langzaamheid (10) en zorgvuldigheid, (27) zegt QUINCTILIANUS met groote reden, (27)

is

is in den beginne ten sterkste aan te prijzen. (32) Wij moeten ons eerst gewennen zoo goed te schrijven (19) als mogelijk is; (23) de schielijkheid zal van zelve door de oefening komen. (32) Langzamerhand, (2) zullen de gedachten gemakkelijker beginnen op te komen, (3) de woorden haar vergezellen, (3) en het opstel zonder moeite volgen. (32) Alles zal zich, (4) gelijk in eene geregelde huishouding, (4) op zijne eigene plaats laten vinden. (32) Het slot (10) en de hoofdfom van dit alles is: (26) door schielijk schrijven, (2) leert men nooit wèl schrijven; (22) maar door wèl schrijven, (2) leert men schielijk schrijven. (32).

BLAIR.

Gansch Griekenland (10) en alle vræemde volken te zamen zijn voor de gulzigheid van dezen mensch nog niet genoeg. (32) Wij grieken hooren (11) en zien dit allen, (3) en zenden (17) evenwel geene gezanten aan elkander; (2) klagen niet; (2) maar zijn zoo laag gezonken, (3) dat wij tot op dezen dag nog niets gedaan hebben, (3) wat onze veiligheid (10) en ons aller welzijn van ons vorderden. (32) In plaats van onderling verbindtenissen aan te gaan, (2) en den gemeenen vijand met vereende krachten af te weren, (2) blijven wij onverschillige aanschouwers van de
steeds

aangroeiende magt van FILIPS. (32) Elke staat schijnt het voor tijdwinst aan te zien, (3) wanneer een ander vernield wordt, (3) daar elk behoorde overtuigd te zijn, (3) dat de gemeene vijand, (4) even als eene heerschende ziekte, (4) op zijnen tijd (17) ook diegenen zal aanvallen, (4) welke meenen verst van het gevaar verwijderd te zijn. (32).

DEMOSTHENES.

Ophelderingen.

(2) 23. *Regel.* Eigenlijk kon men hier, volgens den 24. *Regel*, de comma plaatsen, omdat het onderwerp niet herhaald wordt.

Te dier tijd hoorde Herodes, (6) de Viervorst, (6) de mare aangaande Jezus. (32) En hij zeide tot zijne dienaren: (26) deze is Johannes de Dooper; (23) hij is uit de dooden opgewekt, (3) en (16) daarom werkt die wonderkracht in hem! (38) Want Herodes had Johannes doen gevangen nemen, (3) en boeijen, (3) en in den kerker zetten, (3) om Herodias wil, (4) die zijns broeders Filippus huisvrouw geweest was. (32) Vermits Johannes gezegd had: (26) het is u niet geoorloofd haar (48) (*tot vrouw*) (48) te hebben. (32) Ook had hij hem ter dood willen doen brengen, (24) maar vreesde

E de

de schare, (3) vermits zij hem hielden voor een' profeet. (32) Doch toen de geboortedag van Herodes gevierd werd, (3) danste de dochter van Herodias in het midden (48) (*der feestzaal*) (48), (3) en zij bebaagde Herodes; (23) zoodat hij haar met eede beloofde te zullen geven, (3) wat zij (17) ook eischen mogt. (32) En zij, (6) vooraf door hare moeder daartoe opgemaakt zijnde, (6) zeide: (26) geef mij hier op een' schotel het hoofd van Johannes den Dooper. (32) Toen werd de koning bedroefd; (22) maar om de eeden, (3) en degenen, (4) die mede aanzaten, (4) gebod hij, (3) dat men het geven zou. (32)

Matth. 14. v. 1—9. Volgens de vert. van Prof. v. D. PALM.

Daar hebt gij 't reeds! (38) ..... (47) mijn hart beeft; (23) en springt sidderend op uit zijne plaats! (38) Hooft, (8) hoort het daveren zijner stem, (3) het dreunen, (4) dat uitgaat uit zijnen mond! (38) Den ganschen hemel over (, 2) flikkert het, (4) zijn bliksem-licht, (4) tot 's aardrijks einden! (38) Daar brult (11) en ratelt het alweer; (23) hoog-heestlijk (, 2) dondert zijne stem; (23) en zonder tuschenpozen (, 2) hoort men slag op slag! (38) God dondert met zijne stem, (4) wonderbaar! (38) Groote dingen, (2) doet

doet Hij; (23) wij begrijpen niets! (38) Straks zegt hij tot de sneeuw: (26) val op de aarde! (38) Ook gij, (2) plaspende regen! (34) Ook gij, (2) plaspende stormregens zijnes alvermogens! (34) Op aller menschen hand (2) drukt Hij dan 't zegel; (23) dat heel het menschedom zijne daden leere kennen! (38)

JOB 37. v. 1—7. Volgens de vert. van
Prof. v. D. PALM.

Gods handelwijze, (4) in het uitdeelen van droefheid (21) of vreugde onder de menschen, (4) is geheel verschillend van onze berekening. (32) En moet dit niet zoo zijn, (4) M. G.? (39) Kan de wijze Vader, (4) in de vorming van zijn onbedreven kind, (4) dien weg volgen, (4) die aan hetzelfde (3) en aan zijne jeugdige medgezellen, (4) de beste, (7) de liefderijkste, (7) de vaderlijkste toefchijnt? (39) Welk eene leiding, (3) welk eene opvoeding zou daaruit ontstaan! (38) Maar (16) wanneer nu het door vele moeilijkheden geoefende, (7) van vele vermaken gespeende, (7) sountijds hard getuchtigde kind, (4) daarna, (4) als het een man geworden is, (4) duidelijk gewaar wordt, (3) dat die beproeving, (3) die berooving, (3) die kastijding zelfs, (3) nergens anders toe getrekt heeft (18) dan om hem meer gelukwaardig

E 2

(13)

(13) en voor meer geluk vatbaar te maken; (23) dan hoort men, (4) nog aan den laten avond des levens, (4) den goeden Vader prijzen (11) en danken door hen, (4) die (,4) aan den morgen (21) of op den middag, (4) Hem berispten, (4) Hem verdachten, (3) Hem mistrouwden. (32)

V. D. PALM.

Voor u, (4) o Jezus, (4 en 35) was eene hooger eindpaal uwer bestemming bereid! (38) Een eindpaal, (4) die ons verstand niet kon vooruitzien, (4) die ons hart niet had durven hopen; (23) een eindpaal, (4) die alleen onpeilbaar (14) hooge, (7) diepe, (7) breede, (7) Goddelijke liefde stellen kon! (38) De verlossing van menschen, (4) voor wier behoudenis gij, (4) Jezus, (4 en 35) mensch wierdt! (38) De verzoening van broeders, (4) door den zoon, (4) met den Vader! (38) Het vaderlijk huis opengesteld voor afvallige kinderen, (3) door liefde, (3) door dankbaarheid voor eidelooze genade, (3) door vertrouwen op eidelooze ontferming, (3) aan den vaderlijken boezem weder gebracht! (38) o Doel van zaligheid, (6) Goddelijke barmhartigheid (10) en de eeuwige aanbedding van Engelen (13) en menschen waardig! (38).

V. D. PALM.

KAIN

KAIN schijnt norsch (13) en wrevelig van
 aard geweest te zijn: (25) één van die ka-
 racters, (4) die ligt misnoegen opvatten, (4)
 en altijd meenen, (3) dat hun ongelijk ge-
 schiedt. (32) ((48) Weest op uwe hoede,
 (2) mijne waarde leerlingen! (34) zoo gij
 iets van zulk een karakter in u bespeurt! (38)
 (48) Misfchien was zijn oogst niet zoo voor-
 deelig geweest, (3) als hij gewenscht had,
 (3) en (17) daarentegen ABELS inkomsten
 zeer overvloedig. (32) Nu offert hij (4)
 maar met een ontevreden gemoed, (3) en zon-
 der een hartelijk gewoel van dankbaarheid, (4)
 aan den God, (4) dien hij uitwendig vereert.
 (32) Ook blijft zijn offer onaangeroerd lig-
 gen, (3) en er komt geen enkel blijk van
 Gods welgevallen. (32) ABEL (, 4) daaren-
 tegen, (6) zacht (9) en gevoelig van aard,
 (6) erkentelijk voor den zegen, (4) dien hij
 ontvangen heeft, (6) doordrongen van het be-
 fef zijner verplichting omtrent eenen God, (6)
 waardig (20) om van zijne schepselen gediend
 te worden; (23) ABEL offert met een eerbie-
 dig, (7) getroffen (, 7) kinderlijk, (7) en
 geloovig hart; (23) enz.

V: D. PALM.

Heft uw gezigt omhoog tot dien onmetelijken
 boog des hemels, (4) welke u van boven

omringt. (32) Ziet de zon in al haren luster, (6) des daags over uw hoofd rollende; (6 en 23) en des nachts, (2) de maan in zachte (9) en heldere majesteit, (6) omringeld door dat heerleger van starren, (6 en 4) welke voor uwe verbeelding eene ontelbare menigte van werelden ten toon spreiden. (32) — (41) Luistert naar de ontzaggelijke stem des donders. (32) — — (41) Laat uwe bespiegelingen gaan over die vaste (9) en magtige hand, (4) welke Lente (10) en Zomer, (7) Herfst (10) en Winter, (4) ieder op zijne beurt, (4) in eenen geregelden loop voortbrengt; (23) deze aarde verfiert met ontelbare schoonheden, (2) daarop eene verscheidenheid van ontelbare bewoners schiept, (2) en genoegens uitstort over alle levenden; (23) en op denzelfden tijd (b) den volken ontzag inboezemt door het geweld der hoofdstoffen, (3) wanneer het den Schepper belaaft dezelve los te laten. (32) — — (41) Zijt gij, (4) na dit alles, (4) niet getroffen door statigen (9) en ernstigen eerbied? (39)

BLAIR.

Ophelderingen.

(a) 3. *Regel.* Ook kan hier de 24. *Regel* gelden, omdat het onderwerp niet herhaald wordt.

(b) Hier kan men eene comma plaatsen, overeenkomstig den 2. *Regel.*

Won-

Wonderbaar, (2) zijn al de deelen der schepping geordend, (3) — (41) alle hare werkingen ingerigt! (38) Al hadden wij geen ander bewijs voor de eenheid eent Scheppers (18) dan de eenheid, (4) die er in de schepping heerscht; (29) dit bewijs zou reeds boven alle wederlegging, (2) boven alle bedenking zijn. (32) Kan er met meerdere spaarzaamheid, (3) met mindere kracht ooit eene aanwending zijn tot de grootste, (2) de rijkste gevolgen, (3) dan er in de wederkerige werking der beide bewerkte rijken plaats heeft? (39) Indien wij aan een tuurwerk denken, (4) waarin het gang- (h) en slagwerk elkander wederkeerig opwonden, (3) zoo dat geen van beide ooit afsliep, (3) waar zij beftendig geregeld hunnen gang gingen; (23) met welk eene verbazing, (2) stellen wij ons zulk een denkbeeldig wonder voort (28) En dit wonder hebben wij dagelijks voor onze oogen, (3) en kunnen het elk oogenblik (18) als aanschouwen: (32) Het planten- (b) en dierenrijk is toch zoodanig werkzaam — — (41) Welke treffende blijken eent wonderbare volmaaktheid! (38).

UILEKENS:

Ophelderingen.

(a) 3. *Regel.* Ook geldt hier de 8. *Regel.*

E 4

(b)

(b) Men zie over het gebruik van het *koppelteeken*, bl. 52.

De natuur heeft hare feestgetijden, (4) waartoe zij zangers uit alle oorden der wereld ontbiedt. (32) Dan ziet men kunstige *Virtuosen* met bewonderenswaardige *Sonaten*, (a) zwervende minnezangers, (4) die slechts kleine referijnen kennen, (a) en pelgrims, (4) die duizend (7) en duizend malen hunne lange liederen herhalen. (32) De widewaal piept, (3) de tortelduif klaagt, (3) de zwaluw kweelt; (23) de eerste, (4) op den hoogsten tak eens olms gezeten, (4) daagt onzen eenzamen merel ten zang uit, (4) welke dien vreemdeling niets toegeeft; (23) de tweede, (4) in het lommer van een' eik verscholen, (4) laat haar droefgeestig kirren, (4) even als het geluid eens waldkorens, (4) door de boschen weergalmen; (23) de derde vermaakt zich met haren wildzang. (32) Het roodborstje zingt (17) ondertuschen zijn nederig liedje op de deur der schuur, (4) waaraan het zijn nest van mos heeft opgehangen; (22) maar de nachtegaal verwaardigt zich niet. (b) zijne stem met dit *consert* te paren; (23) hij wacht tot de nacht de statigste stilte aanbrengt, (3) en neemt dat gedeelte van het feest, (4) hetwelk in de schaduw gevierd wordt, (4) voor zijne rekening. (32)

CHÂTEAUBRIANT.

Op-

Ophelderingen.

(a) 3. *Regel.* Wellicht ook de 24.

(b) 20 *Regel.* Het woordje *om* is hier weggelaten.

Er is een God; (23) Hem prijzen de bloemen van het dal, (3) de ceders van het bergte, (3) het infekt bromt zijnen lof, (3) de elefant begroet Hem bij het opgaan der zonne, (3) de vogel zingt Hem tusfchen de takken, (3) de donder roept zijne Majesteit uit, (3) de wereldzee predikt zijne oneindigheid. (32) De mensch alleen heeft gezegd: (26) *daar is geen God.* (32) Die ongelukkige! (38) hij verhief dan nooit in het ongeluk zijn oog ten hemel, (3) of floeg, (a) in zijn voorpoed, (a) nimmer den blik op de hem omringende Aarde? (39) Is de natuur zóó verre van hem, (3) dat hij haar niet beschouwen kan, (3) of meent hij veelligt, (3) dat zij het bloote werk des toevals is? (39) Maar welke toevalligheid kon eene ongeregelde, (b) ongetemde stof dwingen, (c) om zich in eene zoo volmaakte orde te voegen? (39)

CHATEAUBRIANT.

CHATEAUBRIANT.

Ophelderingen.

(a) Volgens den 1. *Regel*, heeft hier geene scheiding plaats; echter kan hier de

E 5

uit-

uitzondering op den 6. Regel in aanmerking komen.

(b) Volgens den 3. Regel, omdat in het voorgaande en volgende voorstel deelen weggelaten zijn; b. v. — *kon tenz ongeregelde stof dwingen, kon eene ongetemde stof dwingen.*

(c) Volgens den 10. Regel, kan hier de comma weg blijven.

En deze groote, (7) rijke, (7) goede god — (4a) is mijn Vader! (38) ach! (36) zeg een ieder van u mij dit toeh eens nu: (26) *deze groote — (a) rijke (a) — goede god is mijn Vader!* (38) Diep! (39 en 8) zeer diep, (2) drakke zich deze waarheid in u aller harten! (38) wanneer u dan, (4) o mensch! (4 en 38) kind van god! (4 en 38) in het vervolg de list bekruipt, (b) zijne heilige wet te overtreden, (3) herinnert u dan: (26) *de groote, (7) de rijke, (7) de goede god is mijn Vader!* (38) hoe zou ik dan zulk een groot kwaad doen, (3) en zondigen tegen god! (38)

SABTZMAN.

Ophelderingen.

(a) 7. Regel. Om eene langere rust, vervangt hier het aandachtsteeken de plaats van de comma.

(b)

(b) Volgens den 20. Regel, behoort hier geen scheiteeken te staan.

Hoe schoon is hier de morgenstond! (38) Terwijl ik dit zeide, (3) dronk ik zoo veel warm levensgevoel in, (3) gevoelde ik zoo geheel het genoegen van mijn aanzijn, (3) dat de gansche natuur mij ééne wellustbron, (3) de geheele schepping één tempel van Gods onuitsprekelljke liefde werd. (32) In den tintelenden dauwdrop (3) en in de prachtig (14) rijzende morgenzon, (3) in de rookende grasplant (3) en in den ruischenden den, (3) overal, (2) zag ik de tallooze ontfermingen van een' oneindig Vader; (23) alles werd voor mij beziel. (32) De beek scheen mij toe te murmelen: (26) „ (49) Verheug u, (4) o mensch! (4 en 34) want gij zijt een schepsel Gods!” (38 en 49) En het wapperend uchtendkoeltje zuisde bij herhaling in mijne ooren: (26) „ (49) Die u zijn zoon geschonken heeft, (3) hoe zoude Hij u niet alles schenken! (38)

FEITH.

Nu traden wij met verdubbelde schreden. (32) o God! (34) hoe was ik te moede, (3) toen dezelfde bliksem mijne silhouette verplet-

pletterde, (3) en mijn eenigst kind aan mijne
voeten dood floeg! (38) Neen! (38 en 4)
mijn zoon, (4) zulk een gevoel laat zich niet
beschrijven. (32) Nog beven alle mijne beende-
ren op de enkele herinnering daarvan! (38)
In eene bijna volkomene zinneloosheid, (2)
knarstandde ik tegen den hemel; (23) ik daag-
de zijne almacht uit (20) om mij te vernieti-
gen. (32) „ (49) o Voorzienigheid!” (34;
49 en 4) gilde ik uit, (4) „ (49) zijt Gij
in aanwezig? (39) Neen! (38) ik zie het,
(3) een blind geval” . . . . . (49 en 47)
Ijlings verlichtte een bliksemstraal, (4) feller
(19) dan ik er nog een gezien had, (4) den
geheelen akeligen omtrek. (32) Sidderende,
(2) verbeeldde ik mij den donder te hooren
spreken: (26) Trotfiche worm, (4) die het
stof bewoont! (4 en 38) wie zijt gij, (3)
dat gij met den Eeuwigen twist? (39) Zijnt
de oneindige tooneelen der schepping voor uwe
oogen ontfloten? (39)

FEITH.

Hij werpt zich neder, (3) en dit paleis
wêergalmt voor de eerste maal van den naam
des Allerhoogsten. (32) „ (49) Grootē
God!” (38, 49 en 4) zegt hij, (4) „
(49) Gij zijt het, (3) Gij, (4) die mij
uit de diepte des kerkers hebt verlost. . . . (47)
Waar ban ik? . . . . (39 en 47) ten top
van

van grootheid! . . . . (38 en 47) ongelukkige,
 (3) ik heb haar alles opgeofferd: (30) zou
 de hoogmoed mijne ziel verleid hebben? (39)
 zoo het waar is, (4) ach, (4 en 37) ware
 ik dan liever in den kerker gestorven! . . . . (38
 en 47) Maar Gij zijt het, (4) o mijn God!
 (4 en 38) die dit offer hebt bevolen . . . . (4
 en 47) Mijn hart gevoelt het nog . . . . (47)
 Ik verlaat mij (17) nogans op uwe magtige
 hand, (4) die den draad mijns levens vast-
 houdt. (32)

BITAUBÉ.

Eindelijk komt de moeder weder. (32) „
 (49) wilt gij aanstonds hier komen, (2)
 kleine onvoorzigtige!” (34, 49 en 4) riep zij
 van verre zoo luid zij konde. (32) „ (49)
 Waarom begeeft gij u zoo diep in het water?
 (39) En gij, (4) kleine meid! (4 en 34) wat
 deert u, (3) dat gij zoo schreit?” (39 en
 49) „ (49) ach! (36) mijn lieve moeder!
 (34) MILON heeft mijne pop genomen, (3) zie
 eens! (34) daar ginds drijft zij in het water.
 (32) Ziet gij het wel?” (49 en 39) „
 (49) Zwijg, (4) mijne lieve! (4 en 34)
 droog uwe tranen!” (38 en 49) zich vervol-
 gens tot den jongen keerende, (4) welke kwam
 aanloopen, (4) zeide zij: (26) „ (49)
 kom hier, — (2) kleine deughiet! (34) waar-
 om hebt gij de pop van MINETTE bedorven?
 (39)

(39) wel nu, (4) tot uwe straf, (4) zult
gij moeten lijden, (3) dat ik haar uw harre-
tje geve, (3) dat zoo fraai gefchikerd is!"
(38 en 49)

BRONNER.

Zij achterhaalden welhaast den plegtigen trein,
(3) en de Bailluw riep: (26) „ (49)
Hei daar! (38) he! (38) he! (38) wat
doet gij met mijn paard?" (39 en 49) —
(41) Het antwoord was: (26) „ (49) on-
ze heer Burgemeester wil het gaarne eens bekij-
ken." (32 en 49) — (41) „ (49) Wan-
neer uw Burgemeester kijken wil, (4) riep
WAUMAN, (4) laat hem mij dan eerst..."
(47 en 49) „ (49) Wees voorzigtig, (2)
mijn Heer! (34 en 4) viel een deftig man
hem in het woord (4) men kan nergens zoo
gemakkelijk een pak slagen krijgen (19) als
hier." (32 en 49) — (41) „ (49) Ik dank
u, (3) ik dank u, (4) antwoordde de Bail-
luw, (4) maar, (4) wat drommel (4) heb-
ben die kerels met mijn paard voor?" (39 en
49) — (41) „ (49) Uw paard? (39 en
4) zeide de man (4) het is mijn paard!"
(38 en 49) — (41) „ (49) Wat? (39
en 4) hernam de Bailluw, (4) en ik heb
het, (4) negen weken geleden (4) van een
jood gekocht." (32 en 49) — (41) „ (49)
Dan beklag ik u, (4) zeide de man (4)
want

want tien weken geleden, (2) is het mij ontfolen!" (38 en 49) — (41) „ (49) Hm! (36 en 4) bromde de Bailhuw: (4 en 30) gefhoien?" (39 en 49)

KNIGGE.

„ (49) Mijn Heer! (34) ik kwam om het goed te halen!" (38 en 49) — (41) „ (49) Goed, (3) ik zal het bij een zoeken. (32) Daat, (3) drink terwijl eens!" (38 en 49) — (41) Drie paar schoenen, — (3 en 41) een rok, — (3 en 41) twee (21) of drie broeken, — (3 en 41) een hoed — (41) dit, (4) geloof ik (4) was het al. (32)

„ (49) Ik heb weinig oude kleenen te verkoopen, (2) mijn Heer! (34) — (41) een sober daggeld! (38) — (41) een vrouw met drie kinderen! (38) — (41) er schiet weinig over!" . . . . (38, 49 en 47)

„ (49) Wilt gij dien hoed hebben, (2) handrik?" (39 en 49) — (41) „ (49) O mijn Heer! (34) duizemaal dank! (38) Dat is nog een zondagsche hoed voor mij." (32 en 49) — (46) mijne oogen werden een weinig duister. (32) — (46) „ (49) Ja (3) mijn Heer! (34) onze lieve Heer zorgt toch voor de menschen. (32) Ik heb anders niet (18) dan den hoed, (4) dien ik thans draag." (32 en 49) — (46) Het was een klein, (7) smerig hoedje. (32) „ (49)
Zou-

Zouden u die schoenen passen, (2) HENDRIK?" (39 en 49) — (41) „ (49) Wel ja, (2) Mijn heer! 34) uw voet is breeder dan de mijne.... (47) en dat scheurtje, (2) kan ik laten verhelpen." — (32, 49 en 41) „ (49) Wilt gij dan die schoenen (17) ook hebben, (2) HENDRIK?" (39 en 49) — (41) „ (49) Mijn Heer!..... (34 en 47) — (41) „ (49) Wilt gij de heele boel maar hebben, (2) HENDRIK?" (39 en 49) „ (49) Hemel! (36) mijn Heer!.... (34 en 47) ik heb nog een Rijksdaalder.... (47) Ik wil het u betalen...." (47 en 49) „ (49) Neen, (2) HENDRIK!" — (34, 49 en 41) „ (49) Duizendmaal dank, (2) mijn Heer!" (34 en 49) „ (49) Ik moet nog een' brief schrijven, (2) HENDRIK!" — (34, 49 en 41) „ (49) Dag mijn Heer!" — (34, 49 en 41) „ (49) Dag HENDRIK!" (34 en 49)

Ik was blijde, (3) dat HENDRIK vertrok.
(32)

BELLAMIJ.

1220 12

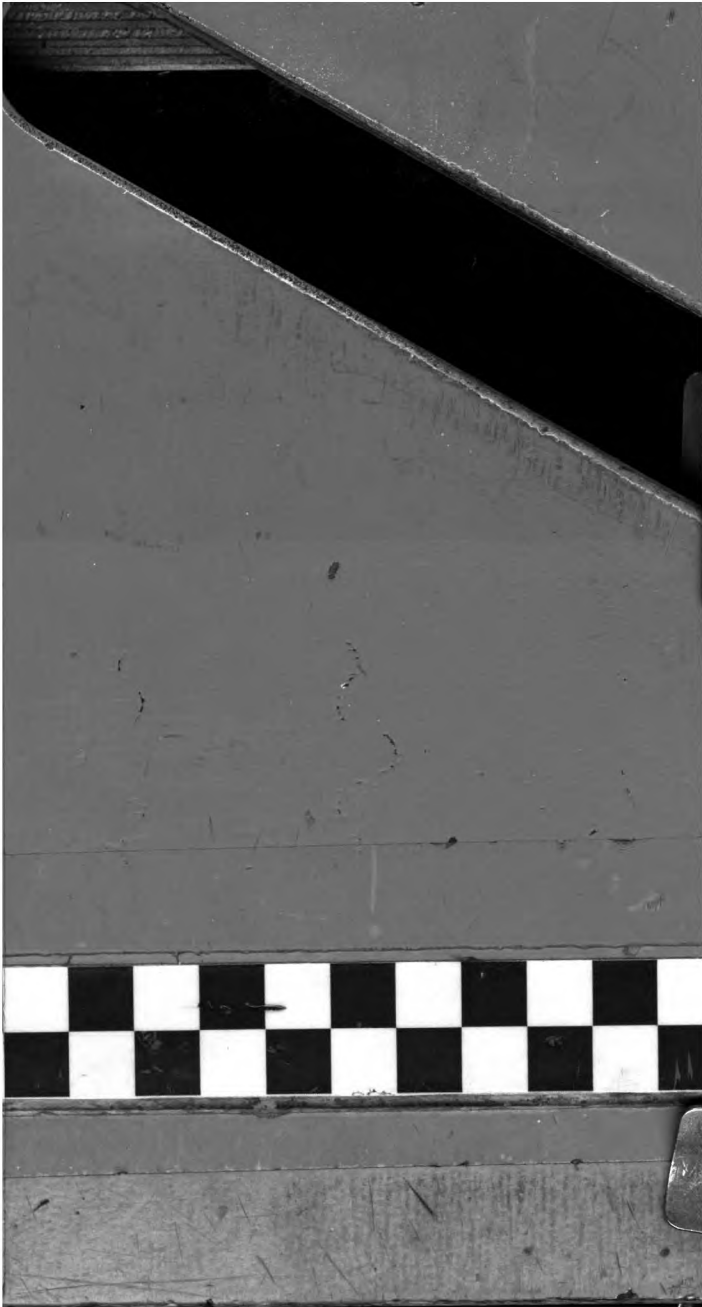

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0735 4795

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0735 4795